

Prezident Zeman v polovině mandátu

Na začátku září 2015 vypršela prezidentu Miloši Zemanovi polovina jeho mandátu na Pražském hradě. Jak zhodnotit dopady přímé volby prezidenta na politickou scénu země? Jak prezidenta vnímá veřejnost? Téma nejnovějšího Čtrnáctideníku.

Přímá volba

Strany a stranický systém v České republice zažívají jednu z nehlubších krizí v samostatné historii naší země.

T. G. Masaryk, Edvard Beneš, Václav Havel a Václav Klaus mají s Milošem Zemanem společné, že se snažili vytvořit z „Hradu“ jakési mocenské centrum, které by se stalo výraznou váhou proti politickým stranám. Všem těmto mužům se to povedlo. Prezidenti vždy reálně zasahovali do každodenní reálné politiky, a tím zasahovali do pole politických stran. Ovšem Miloše Zemana něco přeci jen odlišuje – totiž jistá nezávislost na politických stranách vyplývající z přímé prezidentské volby. Můžeme s klidným svědomím říci, že téměř každý prezident, který se na Pražský hrad dostane pomocí přímé volby, bude vystupovat proti politickým stranám stále více. Do popředí se totiž dostávají vzájemné sympatie a antipatie – jako to bylo v éře

První republiky (1918-1938). Každá strana tehdy měla „prohradní“ a „protihradní“ křídlo. Ukázkovým příkladem je agrární strana, která téměř celou svou existenci v prvorepublikové éře byla poznamenána vnitrostranickým bojem mezi těmito dvěma křídly. Prezident Masaryk ale na rozdíl od prezidenta Zemana vzbuzoval respekt všech relevantních politických stran té doby, i jeho obliba ve společnosti byla téměř božská.

Rozdělení společnosti

Česká republika se přímou volbou dostala do hybridního parlamentního systému. Politické strany ztrácejí schopnost agregace zájmů, což je jedna z hlavních funkcí politických stran. Ze stranického systému také mizí ideologický pilíř. Politické strany se v budoucnu mohou stát továrnami na prezidentské kandidáty. S tím souvisí i neblahá tendence vytvářet politické strany na „jedno použití“. Krásným příkladem je slovenská strana Hnutí za demokracii (HZD), která vznikla v roce 2002 a jejímž hlavním cílem bylo dostat Ivana Gašparoviče do úřadu prezidenta. To se v roce 2004 povedlo a od té doby strana fakticky zmizela.

Úřad prezidenta v České republice vždy spíše sjednocoval společnost, s příchodem přímé volby je tento jev zcela zničen. Principálně bude vždy druhé kolo přímé prezidentské volby polarizovat společnost. Hned první volba ukázala, jak

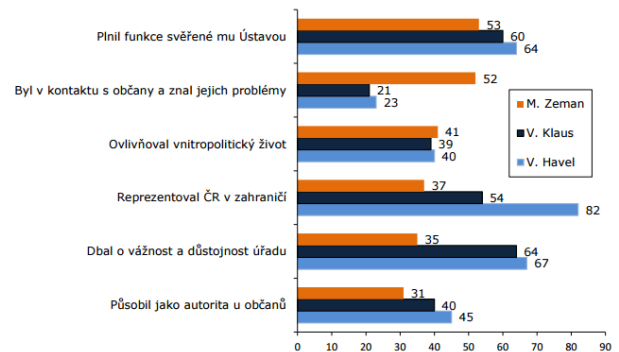
se národ může zcela rozdělit na dva nesmiřitelné tábory.

(Ne)důvěra společnosti

Po nástupu Miloše Zemana do funkce prezidenta republiky doznávala ve společnosti předvolební válka. Společnost byla zcela rozštěpena, což do jisté míry platí dodnes. Na rozdíl od prezidentů Havla a Klause, kteří se po nástupu do funkce prezidenta těšili oblibě téměř 80 %, Miloši Zemanovi důvěřovala necelá polovina dotazovaných, resp. dvě pětiny respondentů mu nedůvěřovaly. Důležitým mezníkem byla polovina roku 2013, kdy prezident začal výrazně ztrácet podporovatele. V té době vznikla prezidentská vláda Jiřího Rusnoka, prezident se dostal do sporu s rektory vysokých škol a neblaze onemocněl „virózou“ při prohlídce korunovačních klenotů. V předčasných parlamentních volbách v říjnu 2013 prezident otevřeně podporoval svoji politickou stranu a po volbách výrazně zasahoval do dění ve vítězné sociální demokracii. V této době prezidentu Zemanovi důvěřovalo 39-42 % respondentů, což byl první výrazný propad důvěry hlavy státu.

Na začátku roku 2014 proběhlo šetření, které srovnávalo oblibu všech tří prezidentů novodobé České republiky (graf 1). Prezident Zeman si v 5 ze 6 bodů vedl podstatně hůře než jeho předchůdci. Kontakt s občany a znalost jejich problémů byly, podle průzkumu, nejsilnějšími stránkami současného prezidenta. Naopak např. u Václava Klause tuto oblast lidé hodnotili nejhůře.

Graf 1: Kladné hodnocení Václava Havla a Václava Klause ve srovnání na konci mandátu a Miloše Zemana v lednu 2014 (%)

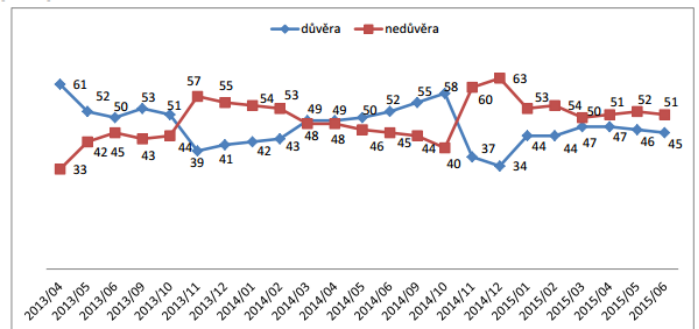

Zdroj: CVVM SOÚ, ČR, v.v.i., Naše společnost.

Další výrazný propad důvěry prezidenta Zemana nastal na začátku roku 2015, kdy mu v průzkumu vyjádřilo důvěru pouze 34 % dotázaných. Tento propad můžeme zdůvodnit výraznou proruskou politikou, kterou prezident dlouhodobě praktikuje.

V posledním průzkumu (červenec 2015) prezidentu Zemanovi důvěřuje 45 % respondentů.

Graf 2: Vývoj důvěry/nedůvěry v prezidenta (v %, duben 2013 – červen 2015)

Zdroj: CVVM SOÚ, ČR, v.v.i., Naše společnost.

Dlouhodobě prezidentu Zemanovi častěji důvěřují respondenti starší 60 let, ekonomicky méně aktivní a příznivci levice.

Zdroje: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7179/f3/pi140212.pdf
http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7401/f3/pi150703.pdf
<http://www.cicar.cz/>

